

živnostníků proti počátkům přsnější literární kritiky. Znechucujete tvorbu! Vraždíte nenarozené děti! Od této moudrosti jest již jen krůček k nějakému cechovému manifestu, dnes spisovatelů a zítra třeba vlasteneckých papírníků nebo tiskařů nebo nakladatelů a knihařů, že se poškozují kritikou domácí obchod a průmysl.

Anonym má pravdu: byla — a zdá se, že ještě *jest* — v Čechách pošetilá generace, která myslí, že co kniha, to dílo, a co tlustá kniha, to veliké dílo. Byla by jinak opravdu nevysvětlitelná domýšlivost autorů Hackenschmida a Prosince a jiných cíhel. Ale proti této velmi pošetilé generaci stojí ne-li generace jiná, alespoň jednotlivci, kteří vědí, že kniha nemusí být ještě dílem — že jest jen *práci*, a často velmi prázdnou a zbytečnou práci. Jednotlivci, již četli na př. přednášku Whistlerovu — tedy ne kritika, ale tvůrce, byl-li jím kdo — který řekl bez obalu, že v největším množství případů práce v umění není nic hodného obdivu nebo úcty, nýbrž rouhačstvím pravému umění. Jednotlivci, kteří vědí, že v malém článku — horribile dictu! i kritickém — může být více umění a více *díla* než v těžké, románové cíhle nebo ve svazku lyriky. Jednotlivci konečně, kteří pochopili poslední, nejtragičtější i nejironičtější zákon umění, jenž ušel našemu profesioneálnímu ironikovi, že totiž dílo literární nemůže zabít nikdo než *autor sám tím, že je zkazí*.

Ano, milý ironiku, v literatuře a v umění není vražd, v něm jsou jen *sebevraždy!* Pozor tedy pro příště, až se bude vyšetřovat vina na smrti — nenarozeného arcidíla českého slovesného umění. Pozor — na směšnost!

Odměny z nadace Turkovy

uděleny byly v nedávném zasedání městské rady spisovatelům pp. *Jiřímu Karáskovi* ze Lvovic za román Manfreda Macmillena, *Arnoštu Procházkovi* za essaye Cesta krásy, *Břetislavu Šellikovi* za knihu Papír, jeho výroba a složení, pak malířům *Hugovi Boettingrovi* a *Jos. Královi* a sochaři *Josefu Paukertovi*. Mezi spisovateli navržen byl na čtvrtém místě p. *St. K. Neumann* za sbírku *Hrst květů* (patrně posud rukopisnou), avšak dostalo se mu pouze 15 hlasů; 60 hlasů soustředil na sebe *Jakub Arbes*; poněvadž tento autor nebyl navržen porotou a obdržel již jednou cenu z nadace Turkovy, bude prý vyzvána porota, aby navrhla městské radě čtvrtého literáta. Potud úřední zpráva, jak ji přinesly denní listy. Máme k ní několik slov poznámky. Nadace Turkova začíná být spravována tajemněji a tajemněji. Instituce ta je v malých našich poměrech příliš významna a důležitá, aby mohla veřejnost přihlížet bez účasti k těmto machinacím. Předně: *neuvádějí se jména mužů, kteří zasedají v porotě*, a přece na ně spadá nejprve zodpovědnost; víme, že to jsou zástupci Svatošova, literárního odboru Umělecké besedy, Máje a snad i Kruhu spisovatelů. Ale musíme žádat, *aby po každé byli jmenováni plnými jmény a aby měli uchazeči právo vyloučiti z poroty toho nebo onoho člena ze závažných důvodů, na příklad pro nepřátelství*. Předloni, kdy jsem se ucházel o cenu z nadace Turkovy, juriroval mne p. Hilbert, s kterým jsem měl právě nejprudší polemiku¹ (p. Hilbert neměl dost

1 - [Viz Kritické projevy 6, str. 232 a 240 n.]

slušnosti, aby se vzdal v tomto případě porotnictví), a navrhnul mne ovšem *secundo loco, za panem Karáskem*. A po druhé jest nutno žádat, aby byl vždycky uveřejněn seznam spisovatelů a umělců soutěžících, aby veřejnost sama mohla kontrolovati spravedlnost a poctivost jurorů. Letos nedověděli jsme se ani, byla-li navržena amba a kdo byl navržen v ambech a nad kým tedy jmenovaní pánové „zvířezili“... Dále jest třeba žádati od sboru vysvětlení v případě p. Neumannově. Byl p. Neumann zamítnut proto, že po zdání valné většiny sboru jeho sbírka *Hrst květů* nemá hodnoty umělecké nebo nevyhovuje podmínkám soutěžným, nebo jsou toho (a tak se to aspoň zdá) *příčiny vnější*, jež nesouvisejí s uměním, snad politická a společenská víra autorova? Je-li pravdou poslední případ, byl by na místě nejráznější protest vši literární obce české; o cenách z nadace Turkovy musí rozhodovat jen a jen umělecká hodnota žadatelova a nic jiného, zejména ne politické stranictví nebo jiná zaujatost a nechť! Posléze měl by být jasně upraven poměr mezi porotou a sborem obecních starších. Navrhuje-li porota, tož jasně povědět, *kolik* žadatelů navrhuje, a státi na tom, aby navrhla ten počet; vybírá-li si sbor z navržených, tož povědět *zásadu*, kterou se sbor řídí.

Dodatkem ke glosse o nadaci Turkově

Když jsem psal do minulého čísla glossu o nadaci Turkově, domníval jsem se mylně, že soutěžící knížka veršů p. Neumannových *Hrst květů* nebyla vydána posud tiskem; knížka však vyšla již loni v Řečkovicích u Brna nákladem autorovým (*Hrst květů* z různých saison. Básně 1903—1906) a nedostala se mně jen dříve do rukou. Sbírká má následující úvodní slovo: „Tato knížka má charakter docela provisorní. Proto těch několik oddílů, jež autor, dojde-li k vydání jeho ‚spisů‘, zařadí později v přiměřenější rámeček. *Pro těch několik dobrých básní, jež v této knížce skutečně jsou, odpustí jí snad čtenář její roztráštěnost a mnoho lyrického smeti, jež je v ní také.*“ Což nelze než podepsat.

Národní divadlo do Vídně

Na počátku května bude hráti činoherní ensemble Národního divadla třikrát ve divadle na Videňce. K představením byla zvolena tato díla: *Maryša* bratří Mrštíků,¹ *Tři sestry* Čechovovy² a *Hamlet*. Výběr, alespoň z české literatury, velmi pochybný. *Maryša* není ani básnickým, ani uměleckým vrcholem dramatické literatury české, *Maryša* jest docela konvenční a průměrné drama, a spíš novela než drama, oblečená v hýřivý slovácký kroj. Pánové od divadla mohli by vědět, že umělecká národnost musí se jevit v čemsi hlubším, než jsou barevné fábory nebo sukně. Ale ovšem: povrchní správa umělecká vychází na lup za kořisti zase zcela povrchní a vnějškovou.

1 - [Viz Kritické projevy 2, str. 59 n.]

2 - [Viz Kritické projevy 6, str. 236 n.]